

Erkki Koskenniemi
TT, dosentti
Koskenniemi.fi/EK
12.3.2018



Jumalan perheväkeä

Johanneksen kirjeet
Luku 5

Olemme saaneet kuulla Johanneksen ensimmäisen kirjeen äärellä sekä vaativia ja ankaria sanoja että lohdullisia ja turvallisia armonvakuutuksia. Nyt kirjeen viimeisessä luvussa Johannes puhuu etupäässä kirjeen vastaanottajista ja puhuttelee heitä kehottaen keskinäiseen rakkauteen.

5:1-4 Yhteinen Isä saa aikaan veljesrakkauden

Johannes kääntyy puhuttelemaan kirjeensä vastaanottajia. Nyt ei ole kysymys maailman ihmisistä eikä yleensä ihmiskunnasta, vaan nimenomaan kristittyjen keskinäisistä suhteista. Usko Kristukseen ei ole lähtöisin ihmisestä itsestään, vaan Jumalasta. Uskova ihminen on Jumalan synnyttämä, uudestisyntynyt. Hän ei ole kuitenkaan Jumalan perheväen ainoa lapsi, vaan Herralla on paljon muitakin poikia ja tyttäriä. He ovat kaikki kristityn ihmisen uskonveljiä ja sisaria, saman Isän lapsia. Joka rakastaa Isää, rakastaa myös hänen lapsiaan, niitä kaikkia, jotka ovat yhtä ihmeellisesti Jumalan armosta tulleet uskosta osallisiksi. Jumalan rakastaminen on hyvin konkreettinen asia: Se tulee näkyviin suhteessamme toisaalta hänen omiinsa ja toisaalta hänen käskyihinsä. Usko, joka on kaiken tämän takana, on Jumalan lahja, ja koska se on lähtöisin Jumalasta, se myös voittaa tämän maailman. Uskon liekki ei sammu, vaan se palaa ja lämmittää muita rakkaudellaan. Uskolle Jumalan käskyt eivät ole raskaat, vaan ne on helppo täyttää.

Olemme näiden luentojen aikana oppineet, että 1 Joh sisällyttää muutamiin harvoin sanoiin uskomattoman paljon. Näin on nytkin ja saamme syventyä moniin tärkeisiin asioihin. Vaikka muuta väitetään, usko ei todellakaan ole ihmisen itsestään puristettavissa. Se on Jumalan lahja. On aivan kuin lapsen syntymän kanssa: ellei äiti synnytä, ei lasta synny. Ellei Jumala synnytä uudelleen eli anna uskon lahjaa, ei ihmiseen todellakaan voi uskoa ilmestyä. Ei tässä auta mikään uskonnollinen painostus eikä uhkailu, ei kirkon kuvan kirkastaminen eikä upea esimerkki. Usko on ja pysyy Pyhän Hengen lahjana. Se tekee ihmisen nöyräksi Jumalan edessä. Vailla ylpeyttä ja omaa voimaa rukoilemme Isää, että hän antaisi meidän käsittää armonsa ja rakkautensa. Tumput suorina emme tahdo jäädä seisomaan ja uskoon tuloa odottamaan. Jotta näin kävisi, tahdomme käyttää Jumalan Pyhän Hengen työkaluja, pyhää Raamattua ja sakramenteja, kastetta, synninpäästöä ja ehtoollista. Niiden välityksellä Jumala toimii keskellämme ja synnyttää ja hoitaa uskoa. Muuten ei mitään tällä elämämme tärkeimmällä alueella tapahdukaan.

Puhumme usein uskonveljistä ja sisarista. Ehkä juuri tämän raamatunkohdan äärellä on syytä huomata, että kysymyksessä ei ole vain kaunis sanonta. Meillä on yhteinen Isä. Eivät ihmistenkään kodeissa vanhemmat pidä siitä, että lapset ovat koko ajan toistensa tukassa. Lasten epäsopu tai perheenjäsenten keskinäinen viha on monille vanhemmille katkera asia. Keskinäinen rakkaus taas saa heidän mielensä iloiseksi. Aivan samoin on myös Jumalan perheessä. Ei siinäkään - ja nimenomaan ei siinä! - saa olla tilaa vihalle ja kaunalle.

Jumalan käskyt ovat aivan mahdottomat omassa varassaan elävälle ihmiselle. Epäuskaiselle ihmiselle ne vain osoittavat hänen jumalattomuutensa. Epäusko ei taivu Jumalan viisauden alle. Uskovainen ihminen on, kuten kirjeen äärellä olemme usein korostaneet, monin tavoin puutteellinen ja syntinen. Silti Jumalan antama usko taipuu Jumalan antamien käskyjen alle. Meissä taistelevat oma minämme eli epäusko ja Kristus meissä eli usko. Tämän mukaan joko pidämme kiinni jokaisesta pennistä tai annamme hyvin mielin pois tuhansia euroja, kostamme loukkauksen loukkauksella tai annamme anteeksi, nukumme sunnuntaina sikeästi tai lähdemme Jumalan kansan kanssa kiittämään Lunastajaamme.

5:5-12 Jumalan viesti ihmiselle

Seuraavaan jaksoon on kätkeytynä aivan yksinkertainen evankeliumi. Eivät vain ihmiset todista Jeesuksesta, vaan hänestä todistaa myös ja ennen kaikkea itse Isä Jumala. Jumala todistaa Pojastansa Kristuksesta näin: Jumala on antanut meille iankaikkisen elämän Kristuksessa. Jos ihmisellä on Kristus, hänellä on iankaikkinen elämä. Ellei ihmisellä ole Kristusta hänellä ei ole iankaikkista elämää. Tämän todistuksen Jumala on antanut usealla hetkellä. Se kaikui Kristuksen kasteen hetkellä, mutta kävi ilmi myös hänen kuolemassaan ja ylösnousemuksessaan. Kristuksen ylösnousemus on Jumalan suuri aamen, jolla hän osoitti hyväksyvänsä Poikansa antaman

sovitushrin koko maailman syntien edestä. Näin Jumalan pelastusteko liittyy hyvin läheisesti juuri historiallisen Jeesuksen maanpäällisiin askeliin.

Jakso 6-8 tulee ymmärrettäväksi, kun tiedämme, että jotkut harhaopit kiistivät tuohon aikaan Jeesuksen kärsineen ja kuolleen ristillä. He tunnustivat kyllä, että Jumala tunnusti Kristuksen Pojakeen silloin, kun Jeesus kastettiin Jordan-virrassa. Heillä Jeesus oli kuitenkin vain jonkinlainen jumal-olento ja henki, joka ei missään tapauksessa voinut kärsiä ja kuolla ristillä. Vastoin näitä harhoja Johannes opettaa yksinkertaisesti ja raittiisti Jumalan koko totuutta: Jeesus oli paitsi tosi Jumala myös tosi ihminen, joka vuodatti ristillä kalliin sovintoverensä. Hänen kasteensa todistaa juuri samaa kuin hänen kuolemansakin ja Pyhä Henki liittyy tähän todistukseen. Meidän oma kasteemme ja Herran ehtoollisen nauttimisemme merkitsevät sitä, että Jumala antaa todistuksensa, ei vain kerran Pyhällä maalla, vaan jatkuvasti kirkossaan.

5:13-21 Kirjeen päätös

Johannes alkaa päättää kirjettään. Päätösjakson alkaa riemullinen vakuutus siitä, että Jumalan omilla todellakin on iankaikkinen elämä ja Jumalan lapsen asema. Meillä on myös se varmuus, että meidän rukouksemme kuullaan taivaassa. Tässä yhteydessä on puhe ennen muuta esirukouksesta toisen uskovan puolesta. Siitä on vakuutus, että se varmasti kuullaan ja anteeksianto on taattu Kristuksen tähden, ellei toinen ole tehnyt "syntiä, joka on kuolemaksi".

Sanat "synti, joka on kuolemaksi" ja "synti, joka ei ole kuolemaksi" ovat herättäneet kirjeen nykyisten lukijoiden keskuudessa paljon kysymyksiä. Onko sellaista syntiä, jota voi tehdä turvallisesti mielin? Ja onko sellaista syntiä, että se sulkee pois jo esirukouksenkin?

Usein on niin, että Raamattu edellyttää lukijaltaan aivan käytännöllisten tilanteiden ja alkukirkon tapojen tuntemusta. Alkukirkko ymmärsi koostuvansa syntisistä ihmisistä, jotka tarvitsivat armoa ja anteeksiantamusta. Silti oli olemassa asioita, joiden takia ihminen ajettiin ulos seurakunnasta. Yksi tällainen tapaus on kuvattu Paavalin Ensimmäisessä korinttilaiskirjeessä (5. luku). Kun kirkosta erotettiin, ihmiselle tehtiin selväksi, etteivät Jumalan armo ja anteeksiantamus enää kuulu hänelle. Kirkkokuri oli ankara, mutta se oli osa sielunhoitoa. Ulos ajettu ainakin tiesi olevansa helvetin tiellä, ellei katuisi ja tekisi parannusta. Takaisin sai tulla ja anteeksiantamuksen sai omistaa uudelleen. Se merkitsi laumaan palaamista, luopumista harhaopeista tai jostakin karkeasta julkisyhdistyksestä, jolla ihminen oli pilkannut Jumalaa. 1 Joh:n arvoituksellisten sanojen taustalla on ilmeisesti juuri tämä käytäntö: Seurakunnan sisäpuolella vallitsi jatkuva keskinäinen esirukous, jossa rukoiltiin Jumalan armoa myös toisten kristittyjen syntien puolesta. Kirkosta erotetut olivat Kristuksen työn omistamisen ulkopuolella eikä tämä rukous koskenut heitä. Heille voitiin kyllä rukoilla parannusta ja kääntymystä, mutta se on aivan toinen asia.

Meistä tuntuu yllättävältä ja karulta tutustua alkukirkon kirkkokuriin. Nykyäänhän tällaista ei juuri meillä harjoiteta. Se johtuu tosin vain meidän yksilökeskeisestä ja liberaalista ajastamme: Ei alkukirkko muodosta poikkeusta kirkon vuosituhantisessa historiassa vaan me. Kuvittelemmeko, että helvetin tie on tullut kapeammaksi ja taivaan ovi leveämmäksi, kun emme ihmisiä enää varoita ja kehota? Alkukirkossa oli selvä käsitys Jumalan ankaruudesta ja armollisuudesta. Se vei vastuuseen lähimmäisestä, myös silloin kun oli käytettävä äärimmäisen ankaria keinoja. Missä on meidän vastuumme lähimmäisestämme? Onko se Kainin vastuuta: "Olenko minä veljeni vartija?"

Kirjeen viimeisissä jakeissa Johannes tekee suurta yhteenvetoa. Jumalasta syntynyt ei tee syntiä eikä ole pahan vallassa niin kuin maailma. Me pelastumme viimeisenä päivänä Kristuksen tähden, joka on tosi Jumala ja iankaikkinen elämä. Joka hänet kieltää, on epäjumalanpalvelija ja sellaisesta Johannes varoittaa ankarasti.

Näin siis kirjeen viimeiset sanat teroittavat samaa, mitä koko kirje. On eletävä niin kuin Jumalan lapsi elää eikä maailman tavoin, ja on pysyttävä Kristuksessa, sillä hän on syntisen ihmisen ainoa toivo. Näihin kahteen ajatukseen näyttää mahtuvan valtaosa Johanneksen ensimmäisen kirjeen sanomasta. Se on hyvin sielunhoidollinen ja lämmin kirje, jossa ankaruus ja kovuuskin heijastaa kirjoittajan suurta rakkautta lukijoihin.